

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně Mgr. Daniely Zemanové a soudců JUDr. Radana Malíka a JUDr. Barbary Pořízkové v právní věci žalobce: **V. P.**, proti žalovanému: **Magistrát města Pardubic**, se sídlem nám. Republiky 12, Pardubice, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 10. 12. 2007, č. j. MmP 54430/2007, o neosvobození od soudních poplatků a neustanovení zástupce v řízení o kasační stížnosti, o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích ze dne 27. 6. 2008, č. j. 52 Ca 1/2008 – 78,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á.**
- II. Žádný z účastníků **n e m á p r á v o** na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Stěžovatel kasační stížností napadá v záhlaví označené usnesení Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích (dále jen „krajský soud“), kterým byl zamítnut jeho návrh na přiznání osvobození od soudních poplatků, nebyl mu ustanoven zástupce z řad advokátů a v němž byl současně krajským soudem vyzván, aby ve lhůtě dvou týdnů ode dne doručení tohoto usnesení zaplatil soudní poplatek za kasační stížnost ve výši 3000 Kč a předložil soudu plnou moc udělenou advokátovi, který jej bude v řízení o kasační stížnosti zastupovat.

Stěžovatel v úvodu podané kasační stížnosti požádal o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce na ochranu svých práv v této věci. Věcně tvrdí, že neporušil žádný zákon, neboť prostředky na účtu jeho syna byly prokazatelně svěřené prostředky jiných osob, které on zastupoval při prodeji jejich nemovitosti. Na několika místech podrobné kasační stížnosti i jejího obsáhlého doplnění stěžovatel namítá, že správními orgány I. a II. stupně nebyl úplně, spolehlivě a bez nejmenších pochybností zjištěn skutkový stav, nebyl mu dán prostor k doplnění řízení, ani k seznámení se se spisem před vydáním rozhodnutí a přes jeho žádost mu nebyla dle zákona zajištěna a poskytnuta právní pomoc v řízení před správními orgány obou stupňů. Tyto námitky se podle všeho vztahují k řízení ukončenému rozhodnutím, kterým žalovaný zamítl odvolání stěžovatele proti rozhodnutí, jímž mu byla odejmuta dávka pomoci v hmotné nouzi – příspěvku na živobytí.

Ze všech bodů stěžovatelem zmíněných v jeho kasační stížnosti jsou jen některé z nich relevantní pro posouzení důvodnosti kasační stížnosti. Stěžovatel konstatuje, že na základě plné moci zastupoval J. S. a Z. V. při prodeji jejich nemovitosti J. H. Prostředky odpovídající kupní ceně nemovitosti byly poukázány na účet syna stěžovatele, L. P., který byl za účelem zisku zmocněn zapůjčit 800 000 Kč K. D. V dotčené kupní smlouvě bylo též sjednáno právo zpětné koupě, a to jak pro obě výše zmíněné zmocnitelky, tak i pro L. P. Ten k tomu účelu obdržel od jmenovaných částku 1 600 000 Kč, jakožto zálohu na kupní cenu. Dále na účet L. P. vložila dle stěžovatele v úschovu pro sebe jeho matka, J. P., částku 50 000 Kč, z peněz vyplacených jí jakožto plný invalidní důchod. Tyto prostředky si uložila na účet svého syna, nebyly však majetkem stěžovatele ani jeho dětí. Ve věci úhrady nájemného za byt stěžovatele převzal stěžovatel v prosinci 2006 od J. V. částku 120 000 Kč, o čemž byla následně sepsána dohoda o pomoci. Podle názoru stěžovatele je nepochybné, že předmětné peněžní prostředky nebyly nikdy ve vlastnictví jeho syna ani jeho samotného, správní orgány proto nemohly tvrdit, že zamlčel a neuvedl skutečnosti rozhodné pro přiznání, výši a výplatu sociálních dávek. Stěžovatel v doplnění kasační stížnosti dále uvádí, že J. S. převedla výše popsané pohledávky na L. P. (svého vnuka). Z exekutorského zápisu ze dne 14. 2. 2008, sepsaného soudní exekutorkou Mgr. Ivanou Sottnerovou, je patrné, že mezi L. P. jako věřitelem a J. H. jako dlužníkem byla uzavřena smlouva o půjčce, na jejímž základě je dlužník povinen L. P. (nikoli tedy stěžovateli) zaplatit částku ve výši 1 600 000 Kč. Tyto pohledávky však podle tvrzení stěžovatele budou po dlužníkovi teprve vymáhány v exekučním řízení. Stěžovatel nyní dle svého tvrzení nevlastní žádné finanční prostředky a nemá žádný majetek. Kromě toho je plně invalidní, těžce zdravotně postižený, nemůže cestovat, není schopen se posadit, v uvedených omezeních je schopen pohybu jen s francouzskými holemi. Nepřiznáním osvobození od soudních poplatků a neustanovením zástupce tak krajský soud stěžovateli upřel právo na právní pomoc, na přístup k soudu. Ačkoli spolu se žalobou obdržel v té nejširší možné míře veškeré důkazy o stěžovatelových krocích, neseznámil se evidentně úplně s obsahem žaloby a jejích příloh, přičemž

z chronologie 70 listinných důkazů vytrhl jen některá dílčí fakta, jako podklad pro výrok svého rozhodnutí použil zcela zřejmě účelově jen nepatrnou část z ucelené řady důkazů a nezjistil úplně a bez nejmenších pochybností současné osobní, majetkové a výdělkové poměry stěžovatele.

Z předloženého spisu krajského soudu Nejvyšší správní soud zjistil následující relevantní skutečnosti rozhodné pro posouzení důvodnosti kasační stížnosti:

Dne 3. 1. 2008 byla krajskému soudu doručena žaloba podaná stěžovatelem proti rozhodnutí žalovaného ze dne 10. 12. 2007, č. j. MmP 54430/2007. Tímto rozhodnutím bylo zamítnuto odvolání stěžovatele a potvrzeno rozhodnutí Úřadu městského obvodu Pardubice V (dále jen „úřad“), jímž tento správní orgán stěžovateli uložil pořádkovou pokutu ve výši 5000 Kč za ztěžování postupu správního orgánu. Dne 3. 4. 2008 krajský soud žalobu pro neodstranění vad podání odmítl. Proti tomuto usnesení stěžovatel podal kasační stížnost. K řízení o ní byla věc krajským soudem postoupena Nejvyššímu správnímu soudu, který spis krajskému soudu vrátil k doplnění zastoupení s odůvodněním, že zástupce ustanovený pro žalobní řízení není oprávněn zastupovat účastníka bez dalšího i v řízení kasačním.

Dne 28. 5. 2008 bylo krajskému soudu doručeno vyjádření žalovaného k případnému osvobození stěžovatele od soudních poplatků a ustanovení zástupce. Žalovaný v něm uvedl, že podle jeho názoru faktické osobní a majetkové poměry stěžovatele neodůvodňují jeho posouzení jakožto osoby bez dostatečných prostředků. V řízení o odejmutí dávky pomoci v hmotné nouzi – příspěvku na živobytí vedeném úřadem bylo prokázáno, že žalobce je vlastníkem nemovitosti, disponuje vysokými finančními částkami v hotovosti a ač se staví do pozice osoby nemající žádné příjmy a žijící na hranici životního minima, nežije on ani jeho rodinní příslušníci způsobem života osob na hranici sociální potřebnosti. K tomuto vyjádření žalovaný připojil kopii rozhodnutí o odvolání vydaného v tomto řízení.

Dne 11. 6. 2008 byla krajskému soudu doručena žádost stěžovatele o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce. Stěžovatel v ní poukázal na skutečnost, že je plně invalidní a těžce zdravotně postižený, do péče mu byly svěřeny tři nezletilé nezaopatřené děti, přičemž spolu s dětmi pobírá pouze dávky státní sociální podpory, sociální příplatek a přídavek na dítě v celkové výši 6838 Kč. Nemá jiné vlastní prostředky, ze zdravotních důvodů nemůže pracovat a není schopen zajistit si zástupce na ochranu svých práv na své náklady. Jako přílohu připojil jím vyplněné potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech (vzor č. 060 o. s. ř.), rozhodnutí a oznámení správních orgánů a lékařské nálezy.

Krajský soud kasační stížností napadeným usnesením ze dne 27. 6. 2008 návrh stěžovatele na osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce zamítl

s odůvodněním, že poměry stěžovatele tvrzené ve vzoru č. 60 o. s. ř. jsou v protikladu se skutečnostmi vyššími najevo v řízení vedeném úřadem. Zde bylo prokázáno, že na účet syna stěžovatele, který žije se stěžovatelem ve společné domácnosti, byly v době od 15. 9. 2006 do 17. 5. 2007 připsány částky ve výši nejméně 2 777 761 Kč, jejichž původ stěžovatel (s výjimkou částky 800 000 Kč) v řízení před správními orgány neobjasnil. Za takovýchto okolností označil krajský soud shora uvedená tvrzení stěžovatele za vyvrácená, naopak měl za prokázané, že stěžovatel disponuje dostatečnými prostředky na to, aby mohl nést náklad řízení o kasační stížnosti sám.

Kasační stížnost je podle § 102 a násl. s. ř. s. přípustná. Stěžovatel formálně nepodřadil své námitky pod důvody kasační stížnosti dle ustanovení § 103 odst. 1 s. ř. s., což ovšem nebylo jeho zákonnou povinností. Pro posouzení náležitostí kasační stížnosti je podstatné, že stěžovatel řádně vymezil a formuloval kasační námitky. Ty obsahově odpovídají důvodu uvedenému v § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s., konkrétně namítané vadě řízení před soudem, mohla-li mít taková vada za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené usnesení v rozsahu důvodů uplatněných v kasační stížnosti a dospěl k závěru, že není důvodná.

Dle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 4. 2004, č. j. 6 Azs 27/2004 – 41, platí, že „v řízení u Nejvyššího správního soudu o kasační stížnosti proti usnesení krajského soudu o zamítnutí návrhu na ustanovení zástupce žalobců není důvodem pro odmítnutí kasační stížnosti nedostatek právního zastoupení (§ 105 odst. 2 s. ř. s.)“. Podle rozsudku téhož soudu ze dne 24. 10. 2007, č. j. 1 Afs 65/2007 – 37, „v řízení o kasační stížnosti proti usnesení krajského soudu o zamítnutí návrhu žalobce na osvobození od soudních poplatků není třeba trvat na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost ani na povinném zastoupení advokátem“. V souladu s právními názory vyslovenými v citovaných rozhodnutích lze mít za splněné podmínky řízení nezbytné pro meritorní přezkum.

Ohledně samotného věcného posouzení projednávané věci, považuje zdejší soud za vhodné v úvodu zmínit skutečnost, že stěžovatel je osoba na základě častého účastenství ve správních i soudních řízeních obeznámená s institutem osvobození od soudních poplatků i s jeho podmínkami, a to nejen po stránce teoretické (tj. ze znění zákona), ale i praktické. Stěžovatel si musel být a byl vědom své povinnosti vyplnit řádně a pravdivě potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech, zaslané krajskému soudu v příloze žádosti o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce, jakožto základního podkladu pro rozhodování soudu o žádosti o osvobození od soudních poplatků. Je logickou samozřejmostí, že řádné vyplnění tohoto prohlášení spočívá v uvedení veškerých relevantních skutečností týkajících se majetkových poměrů žadatele a odůvodnění jejich vzniku a vztahu k jím podané žádosti (k tomu srov. např. rozsudky Nejvyššího správního

soudu ze dne 24. 6. 2004, č. j. 6 Ads 44/2003 – 63, ze dne 20. 12. 2007, č. j. 6 Ads 151/2007 – 75, nebo ze dne 12. 6. 2008, č. j. 6 Ads 132/2007 – 111, všechny dostupné na www.nssoud.cz).

Od soudních poplatků může být dle § 36 odst. 3 s. ř. s. osvobozen pouze ten účastník, který o osvobození požádá a zároveň doloží, že nemá dostatečné prostředky. Osvobození od soudních poplatků je zproštěním účastníka řízení od úhrady veškerých nákladů řízení, tedy nejen soudního poplatku, ale též odměny a hotových výdajů zástupce a dalších nákladů zahrnutých v § 57 s. ř. s. mezi náklady řízení. Vzhledem k takto široce pojatému důsledku rozhodnutí o osvobození od soudních poplatků je relevantní, že povinnost doložit nedostatek prostředků leží zcela na účastníku řízení a je tedy pouze na něm a v jeho zájmu, aby soudu dostatečně věrohodně prokázal, že splňuje výše uvedené podmínky pro kladné rozhodnutí o jeho žádosti (shodně viz například usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 Azs 343/2004 – 50). Poskytne-li účastník, který je iniciátorem rozhodování o osvobození od soudních poplatků, soudu údaje, které se v souvislosti s dalšími skutečnostmi zjištěnými v řízení ukáží jako neúplné a nevěrohodné, soud je oprávněn konstatovat, že dotýčný účastník splnění podmínek stanovených § 36 odst. 3 s. ř. s. neprokázal.

Krajský soud žádost stěžovatele o osvobození od soudních poplatků zamítl pro zjištěné rozpory údajů uvedených stěžovatelem v prohlášení o majetkových poměrech a sdělením žalovaného poukazujícího na vysoké finanční částky uložené na účtu syna stěžovatele. Stěžovatel ve své žádosti o osvobození od soudních poplatků doručené krajskému soudu dne 11. 6. 2008 uvedl, že pečuje o tři nezaopatřené děti, tuto skutečnost potvrdil i ve vzoru č. 60 o. s. ř. Je tedy zcela legitimní, pokud se krajský soud zabýval i prostředky na účtu jeho syna L., neboť z tvrzení stěžovatele vyplývá, že vedou společnou domácnost, jsou odkázáni na jeden zdroj příjmů (sociální dávky). Toto tvrzení by však vyvracela skutečnost, že minimálně syn L., o kterém stěžovatel tvrdí, že je zcela nemajetný, nezaopatřený a odkázaný na něho výživou, disponuje na svém účtu vysokými finančními částkami.

Jestliže na předmětném účtu byly několika osobami v příbuzenském poměru uloženy vysoké finanční částky, je zcela logická presumpce, že stěžovatel a jeho syn jakožto majitel účtu, žijící ve společné domácnosti se stěžovatelem, s těmito částkami mohli disponovat. Stěžovatel si byl vědom umístění a pohybů vysokých částek na předmětném účtu a nejméně z rozhodnutí Magistrátu Statutárního města Pardubice ze dne 18. 4. 2008, č. j. MmP 24798/2008 mu bylo známo, že mu může být přičítáno právo dispozice s těmito částkami a tudíž, že mohou být - bez podání bližšího vysvětlení z jeho strany k vlastnictví těchto finančních prostředků - považovány za významně ovlivňující jeho majetkové poměry. Stěžovatel však v potvrzení o majetkových poměrech (vzor č. 60 o. s. ř.) žádné vysvětlení ohledně finančních prostředků na účtu syna L. P. nepodal, přestože je textem potvrzení vyzýván k uvedení všech okolností, které by mohly mít vliv na rozhodování soudu

o osvobození od soudních poplatků. V závěru formuláře stěžovatel vyplňuje svůj podpis pod prohlášení, že údaje, které uvedl, jsou pravdivé a že nezamlčel žádné okolnosti, které by mohly mít vliv na rozhodování soudu o osvobození od soudních poplatků. Nejvyšší správní soud dle výše uvedených skutečností dospěl k závěru, že stěžovatel byl dostatečně srozumitelně a jednoznačně poučen o povinnosti uvést veškeré údaje o svých majetkových poměrech, a vzhledem k okolnostem případu a v neposlední řadě k jeho zkušenostem z předchozích řízení si byl či měl být schopen uvědomit, co se těmito údaji rozumí.

Stěžovatel poskytl soudu jednoznačné tvrzení o tom, že je zcela nemajetný, pečující o tři nezaopatřené a též nemajetné děti, přičemž žalovaný následně poskytl soudu pravomocné rozhodnutí o odnětí dávky pomoci v hmotné nouzi, dle něhož syn stěžovatele L. je majitelem účtu, na kterém probíhaly finanční operace týkající se vysokých částek. Stěžovatel nepopřel existenci tohoto účtu a vysokých vkladů, v kasační stížnosti se snažil vysvětlit důvod finančních operací na tomto účtu. Dle Nejvyššího správního soudu však sama skutečnost, že v žádosti o osvobození od soudních poplatků a v prohlášení o majetkových poměrech nebyly sděleny veškeré relevantní skutečnosti o majetku stěžovatele, přestože je stěžovatel v dané době uvést mohl, postačí pro opodstatnění rozhodnutí o nevyhovění této žádosti.

Stěžovatel v kasační stížnosti podává vysvětlení, dle něhož uvedené peněžní prostředky (v řádech statisíců Kč) sice byly umístěny na účtu jeho syna, avšak nebyly ve vlastnictví syna ani jeho, a proto s nimi nemohl disponovat. V tomto se však stěžovatel mylí.

Peníze existují v hotovostní a bezhotovostní formě. Bezhotovostní peníze jsou evidovány na účtech majitelů v bankách. Při bezhotovostních platbách přitom nedochází k předávání hotovostních částek tak jako v případě bankovek a mincí, ale pouze ke změnám (účetním operacím) na účtech klientů bank. To znamená, že v době, kdy jsou peníze předány bance, resp. kdy je příslušná hotovost složena na účet v bance, tyto přecházejí do majetku banky, banka s nimi může volně disponovat a využít je ke svému podnikání a mezi majitelem účtu na jedné straně a bankou na straně druhé vzniká za této situace závazkový právní vztah, na jehož základě má majitel účtu vůči bance pohledávku. Uvedená pohledávka je součástí majetku majitele účtu a představuje specifické majetkové právo o určité majetkové hodnotě. Pohledávku vůči bance na výběr peněz z účtu, tj. přeměnění bezhotovostních peněz na peníze v hotovosti, může uplatnit pouze majitel daného účtu – bez ohledu na to, kdo peníze na účet uložil. Pouze majitel účtu (případně jím pověřené osoby) tedy může s penězi zde uloženými disponovat, pokud jsou na jeho účet uloženy peníze třetí osoby, tato osoba má v dané výši pohledávku za majitelem účtu.

Uvedený teoretický exkurs Nejvyšší správní soud zmínil pro podporu závěru, že pokud jsou na účtu určité osoby v bance zaznamenány peněžní

prostředky, pak tyto prostředky jsou v souladu se zákonem součástí majetku této osoby a pouze tato osoba s nimi může disponovat. Hodnota majetku majitele účtu však může být snížena případnou pohledávkou třetí osoby. Jestliže stěžovatel v prohlášení o majetkových poměrech neuvedl nic o vysokých peněžních částkách na účtu svého syna a případných pohledávkách třetích osob k tomuto majetku a pokusil se je vysvětlit až po vydání zamítavého rozhodnutí o osvobození od soudních poplatků, pak nelze krajskému soudu vytýkat, že dospěl k závěru o neúplném a rozporuplném poskytnutí údajů o majetkových poměrech stěžovatele.

Nejvyšší správní soud se věrohodností objasnění poskytnutého stěžovatelem ohledně svěření finančních prostředků na účet jeho syna nezabýval, neboť toto posouzení by již nemohlo nic změnit na skutečnosti, že krajskému soudu k žádosti o osvobození od soudních poplatků neposkytl dostatečně úplné a spolehlivé údaje, což byl důvod pro její zamítnutí. Dále je vhodné poznamenat, že tvrzením o právu syna stěžovatele disponovat se všemi prostředky na účtu nebyla zpochybňována případná povinnost uhradit existující závazky vůči třetím osobám. Nejvyšší správní soud pouze zdůraznil důvodnost obecného předpokladu zahrnutí prostředků na účtu do majetkové sféry majitele účtu a z toho vyplývající povinnosti stěžovatele v řízení o osvobození od soudních poplatků prokázat opak.

Nejvyšší správní soud ponechává stranou a nezpochybňuje zdravotní obtíže stěžovatele, jejichž prokázání však není v tomto řízení relevantní.

Závěr krajského soudu, spočívající ve zpochybnění nemajetnosti stěžovatele a tíživých poměrů v jeho rodině, se jeví logický a ucelený a Nejvyšší správní soud neshledal, jak tvrdí stěžovatel, že by krajský soud vytrhl z kontextu jen některé údaje. Kasační stížností napadené usnesení krajského soudu je tak v kontrastu s nepřesvědčivým a nepřiliš věrohodným příběhem stěžovatele a tvrzeními o nedostatku prostředků a závislosti jeho rodiny výlučně na dávkách sociálního zabezpečení, jež byly v předchozím řízení vyvráceny.

S ohledem na výše uvedené Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že stěžovatelem uplatněné kasační námitky nejsou ve vztahu k napadenému usnesení krajského soudu důvodnými. Protože v řízení nebyly shledány ani jiné nedostatky, ke kterým Nejvyšší správní soud dle § 109 odst. 3 s. ř. s. přihlíží z úřední povinnosti, kasační stížnost byla v souladu s § 110 odst. 1, větou poslední, s. ř. s., zamítnuta.

Stěžovatel, který neměl v tomto soudním řízení ve věci úspěch, nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti ze zákona (§ 60 odst. 1 s. ř. s., ve spojení s § 120 s. ř. s.). Žalobci, jak vyplývá z obsahu spisu, náklady v tomto řízení nevznikly. Proto soud rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

P o u ě n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 31. října 2008

Mgr. Daniela Zemanová
předsedkyně senátu